

Н.М. Антонюк,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Академія адвокатури України)

Суд присяжних Інститут Левітта (США) — Академія адвокатури України

*“Я вважаю, що суд присяжних — це єдиний якір,
будь-коли винайдений людиною, за допомогою якого
уряд можна утримати на гачку конституційних
принципів, примусивши виконувати їх та суворо
дотримуватись”.*

Томас Джефферсон,
1789 рік, “Про політику та уряд” [10].

Ключові слова: суд присяжних, англomовний проект, суддя, юридична термінологія, перекладачі.

У вересні 2006 року з ініціативи доктора Девіда Левітта (США) та ректора Академії адвокатури України доктора юридичних наук Варфоломеєвої Т.В. в Академії стартував англomовний проект “Суд присяжних” для студентів — майбутніх юристів, адвокатів, суддів, прокурорів, юрисконсультів, фахівців в галузі міжнародного права та перекладачів.

Провідні адвокати, судді та прокурори зі Сполучених Штатів Америки двічі на тиждень проводять лекції, рольові гри, тренінги, семінари, перегляди і обговорення документальних та художніх фільмів, присвячених питанням роботи суддів, прокурорів та адвокатів, а також присяжних засідателів під час засідань суду присяжних.

Американські фахівці в галузі права мудро і щедро діляться зі студентами Академії адвокатури України зернинами власного досвіду, акцентуючи увагу на скрупульозному вивченні ролі присяжних у судовому процесі та правозастосуванні.

Студенти в ході проекту постійно мають змогу поглиблювати знання з Конституції України та вивчати Конституцію США; порівнювати, аналізувати та дискутувати англійською мовою з приводу застосування та прочитання Конституційних статей, Законів України та США.

Починаючи з лекції Судді Деніз Ліндберг студенти слухають, усвідомлюють і згадують, що згідно зі ст. 29 Конституції України кожен громадянин має право на адвоката — захисника: Constitution of Ukraine guarantees to have a lawyer in defence.

Студенти мають можливість засвоїти англійською мовою юридичні терміни, зміст яких вивчається в ході викладання в Академії правничих дисциплін. З суддею Д. Ліндберг особливою цікавістю викликала дискусія з приводу філософських концепцій — термінів “the Rule of law” — “правило закону”, “Commitment to the rule of law” — дотримання (відданість) “правилу закону” — законодавчому праву. Виникло пи-

тання: Хто захищає права меншин? — Who protects the rights of a minority? Дайте визначення поняттям: справедливість — fairness, fair trial — справедливий суд, справедливий розгляд справи; fair and impartial trial — справедливий і неупереджений розгляд справи; судове справочинство — procedure; proceedings; presumption of innocence — презумпція невинності (англійською мовою існують ще такі еквіваленти цього поняття, як: benefit of the doubt, presumption of non — guilty).

Суду присяжних не було в Україні з 19-го століття. Нагадую студентам відомий епізод з практики видатного на той час адвоката Плевако, який не програв за своє життя жодної справи. Одного разу на суд присяжних була винесена справа священика, якого звинуватили у розкраданні церковних грошей, священик не заперечував цього. Він пояснив причину своїх дій: велика сім'я, багато діточок, а гроші потрібні на лікування маленького хворого сина. Адвокат Плевако, який вів справу священика, заключив парі з багатим підприємцем Морозовим про те, що виграє цю справу за 1 хвилину. Під час засідання Плевако звернувся до суду присяжних лише з одним реченням: “Все своє життя звинувачений священик відпустив всім вам гріхи, відпустіть сьогодні хоч раз йому його гріх”. І суд присяжних виправдав священика.

Цей факт з історії дій суду присяжних в Україні студенти інсценізували англійською мовою під час презентації кафедри іноземних мов та перекладу, а в ході даного проекту розповіли англійською мовою адвокатам та суддям — гостям із США.

Згідно з інформацією судді Ліндберг, 90% судових справ не попадає у США на судові розгляди у зв'язку з “plea — bargain” — мировою угодою. Це рішення між захисником та прокурором? Чи за участю присяжних — яких зазвичай 12–13 осіб?

Суддя Ентоні Скофілд — суддя 4-го району штату Юта з 13 річним стажем починає роботу зі студентами з опитування:

□ Хто з Вас особисто знає українського суддю?

□ Хто з Вас вже брав участь у судовому засіданні?

□ Опишіть Ваше бачення американського та українського Судді?

А темою для розгляду Суддя Скофілд обирає: “роль судді у суді присяжних”.

Без жодних попереджень наступне заняття суддя починає зі спостереження за ... бійкою. Вірніше, її імітацією. Виявляється, зі студентами домовлено про рольову гру: студенти штовхають один одного, ніби сваряться з якогось приводу. А потім обговорення поведінки з боку інших студентів, які виступають у ролі присяжних засідателів.

І знову питання судді:

□ Назвіть 2 обов'язки судді у суді присяжних.

□ Чому так важливо, щоби суддя був нейтральним у ході суду присяжних?

Зазвичай студенти проявляють активність і обізнаність в нюансах юриспруденції.

Проект, як і заняття з англійської мови в Академії, допомагають їм досить пристойно висловлювати свої точки зору англійською мовою.

Ось кілька думок з e-mail, який суддя Ентоні Скофілд надіслав в Академію, повернувшись до США: “Весь час згадую Ваших талановитих студентів, їх допитливі очі, мудрі питання. Пам'ятаю навіть їх імена. Приємно вражений Академією, високим цивілізованим рівнем поведінки, знань та вигляду студентів.

Прагну обов'язково приїхати до Академії знову і продовжити незабутнє спілкування зі студентами та викладачами.”

З американськими суддями студенти з'ясовують: які основні характеристики якісного свідка? Навіть: Скільки заробляє американський адвокат та суддя на рік.

З надзвичайною зацікавленістю працювали студенти з американським прокурором Дейлом Ейром, який до призначення його на посаду прокурора 6 років пропрацював адвокатом — захисником.

Гасло його лекцій:

“The strength of the country is in the strength of lawyers” — Сила країни — в силі юристів (адвокатів).

Теми занять з прокурором звучали англійською мовою таким чином: “judges — attorneys: Criminal justice system” — “Судді — адвокати: система кримінального права”. Американський прокурор повторював: Ми готові відпустити (звільнити) 10 винних людей, ніж закувати у кайдани одного невинного.

Доречі, чисельні українські терміни в межах лексики кримінального права мають широкую варіативність трактування англійською мовою.

А саме: “заковувати в кайдани”: to shackle, to fetter, to put fetters; закон про боротьбу з організованою злочинністю: law on combatting organized crime; зграя злочинців: gang, ring, combination, pack..

Студенти засвоюють нові поняття, які не зустрічаються в практиці українського судочинства. Brady law — будь-яке свідчення для доказу невинуватості.

“Your loyalty — your client” — Ваша лояльність — ваш клієнт.

“Правило Міранди” — Miranda rule — зачитування кожному затриманому його прав представниками влади, частіше поліцією.

Bursting bubble theory — правило “бульки, що лопається” (презумпція відпадає за наявності доказів протилежного).

Термін “правознавець” передається англійською мовою такими лексичними одиницями: legal scholar, jurisprudent, lawyer, pomographer, jurist, jurisconsult man, of law; (особливо фахівець з римського або цивільного права — legist); (теоретик) legal thinker.

Прокурор Дейл Ейр ділиться своїм “know-how” написання позову та апеляції, проведення гри “high-low game negotiations” — переговорів типу “погоджуюсь — не погоджуюсь”, написання вироку.

Нікого не залишає байдужим тема “Етичні міркування захисту в суді та представлення інтересів винної людини”.

Прокурор разом зі студентами обговорює поняття “вина”. І знову ж, англійською мовою існує декілька еквівалентів цього поняття: guilt, fault, blame, guilty mind, mens rea (латинське запозичення); вина по-

терпілого — contributory guilt (negligence), вина у формі умислу — intentional guilt.

Виявляється, що суд присяжних виносить вирок щодо неплатників податків. Але ж існує етичний момент: кожен з членів суду присяжних — особисто сам — платник податків. Отже, “система” повинна довести, що хтось винен.

Студенти, особливо перекладацького відділення, з насолодою вивчають та вводять до свого мовного фонду фразеологізми типу:

- to pull the wool over one’s eyes — замилувати очі (дослівно: тягнути вовну на очі);
- amenable to justice - відповідальний перед правосуддям;
- to act within one’s commission — діяти відповідно до повноважень;
- tortuous liability act (law) — закон про відповідальність за цивільні правопорушення;
- to give up firearms (guns) — здавати зброю;
- to embrace — намагатися вплинути на присяжних (суддів) шляхом підкупу (або іншими незаконними засобами).

Тему “Загроза суду присяжних” прокурор починає з цитати слів В.Шекспіра, сказаних в одній з його комедій: “First we kill our lawyers” (“Найперше нам треба повбивати всіх юристів”).

І знову — вислів Томаса Джефферсона — автора американської “Декларації про незалежність” — стосовно того, що суд присяжних — частина свободи. Адже справді висококваліфіковані судді дбають про справедливих присяжних засідателів. Далі — американський фільм про дідовщину у військово-морському флоті. Жоден словник не дає поняття “дідовщина” англійською мовою (“a Code Red”). Допомагає лише власний лінгвістичний досвід роботи в англомовних країнах.

Теми занять адвоката Майкла Пётро — Code of Conduct (Кодекс поведінки). Наводяться приклади справ, які розглядає суд присяжних:

- особа була звільнена з посади без жодних причин і попереджень;

- викрадення автомобіля;
- викрадення комп'ютера, іншого майна.

Всі члени суду присяжних мають іменні “badges”. Питання для студентів: “Для чого?”

Працюючи адвокатом, доктор Петро розглядає до 300 справ на рік. В основному це — правопорушення, пов'язані з живанням та розповсюдженням наркотиків, а також тяжкі кримінальні справи, ДТП.

Окремо обговорюється тема “Етикет членів суду присяжних”, елементами якої є настанови:

- не обговорювати справу до засідання суду ні з ким;
- застосовувати закон до очевидних фактів;
- вирішувати справу, засновуючись на свідченнях.

Термінологією присяжних засідателів є:

- jury panel (or venire) — громадяни, відібрані для участі у судах присяжних;
- petit jury — громадяни, відібрані для безпосередньої участі у певному засіданні суду присяжних.

Розбираються характеристики осіб, рекомендованих в члени присяжних. Наводиться приклад справи Міли Йовович — акторки, яка стала причиною ДТП, але була виправдана судом присяжних.

Адвокат Кирбі Ріффел демонструє студентам з глибокими коментарями і психологічними висновками документальний фільм “The Man Who Shot his Wife. Murder on a Sunday Morning”. А потім — розгляд 16 питань з майбутнього тесту для студентів.

Американські фахівці дуже вражені компетентністю та аргументованістю відповідей студентів як з точки зору професіоналізму, так і вмінням коректно висловлюватись англійською мовою.

Старший суддя Рей Хардинг у контексті “Підготовка до іспиту” залучає студентів до жвавого обговорення серії питань щодо самої процедури обговорення справи присяжними в ході судового засідання. Знову

ж таки, торкається життєво важливої теми — ролі адвокатів у суді присяжних.

Згідно з матеріалами американських професіоналів, енциклопедичних юридичних словників та презентованою д-ром Раффелом книгою “Jury Selection” (“Вибір присяжних”), до складу суду присяжних входять один чи декілька постійних суддів та присяжних засідателів, які підібрані або призначені для даного судового засідання з представників народу. Присяжні та постійний суддя, як правило, не утворюють єдину судову колегію, їх функції у процесі суворо обмежені. Присяжні в кримінальному процесі зазвичай виносять вердикт про винуватість чи невинуватість підсудного; в цивільному процесі вони вирішують тільки питання факту.

У США кандидатом у присяжні можуть бути громадяни віком від 21 року, які прожили на території даної місцевості не менше 1 року та знають англійську мову. Не можуть бути присяжними в деяких штатах вчителі, лікарі, залізничники, службовці, журналісти.

Англомовний проект “Інститут Левіта—Академія адвокатури України” — унікальна міжнародна програма співпраці фахівців у галузі юриспруденції, студентів, викладачів. Це — проект, розрахований на погляд у майбутнє, в якому глибинні підвалини функціонування суду присяжних, аспектів кримінального, цивільного права в контексті ролі прокурорів, суддів, адвокатів розглядаються англійською мовою. Тому поряд із майбутніми спеціалістами-правниками перекладачі з англійської мови отримують дієву можливість спілкування з носіями мови, опанування юридичної термінології, а разом з тим і вивчення елементів американської культури, зіставлення її з українською; запозичення надбань світової цивілізації та популяризації наукового цілеспрямованого менталітету молодого покоління України серед американської елітної правничої громади.

Бібліографія

1. *Карабан В.І.* Українсько-англійський юридичний словник. — Вінниця: Нова книга, 2003. — 976 с.
2. *Карабан В.І.* Англо-український юридичний словник. — Вінниця: Нова книга, 2003. — 994 с.
3. *Зернецький П.В., Орлов М.В.* Англійська мова для правників. — Київ: “КМ Академія”, 2003. — 182 с.
4. “The World” by *Alma Graham, Yune Tyler*. USA. 1988. — 512 с.
5. *Stevenson D.K.* American Life and Institutions / USA / Washington. DC / 1994, — 144 с.
6. *The Timetables of American History*. New York. 1998 — 516 с.
7. Методичні матеріали: “Jury Trial Education and Training Initiative”. — Kyiv, Part I, 2006. — 212 с.
8. Юридический энциклопедический словарь. — Москва: Советская энциклопедия. 1984. — 415 с.
9. *William H/ Whyte*. Organization Man. New York. 1999/ — 468 с.
10. (<http://etext.verginia.edu/jefferson/quotations/jeff1520.htm>)
11. leavitt.com.ua

РЕЗЮМЕ

В статье освещается международная англоязычная программа “Институт Левитта — Академия адвокатуры Украины”, посвящённая изучению специфики суда присяжных и юриспунденции студентами Академии при непосредственном участии американских прокуроров, судей, адвокатов.

SUMMARY

The article deals with the international English language programme “the Leavitt Institute — Academy of Advocacy of Ukraine”, dedicated to mastering Jury Trial peculiarities and the law system by Academy students with the direct participation of American Prosecutors, Judges, Attorneys.

*Рекомендовано кафедрою іноземних мов
та перекладу*

Подано 20.11.06